

แนวทางการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

GUIDELINES FOR DEVELOPING ACCOMMODATION MANAGEMENT HOMESTAY TO SUPPORT TOURISTS PAK NOM PRASAE SUBDISTRICT KLAENG DISTRICT RAYONG PROVINCE

วาริท วสยางกุล และ ยศกร วรณวิจิตร

Warit Wasayangkul and Yosakorn Wannawijit

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

Rajamangala University of Technology Tawan-Ok

ธาริดา สกุลรัตน์*

Tharida Sakulrat

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

*Corresponding Author E-mail: tharida.tan@gmail.com

Received July 11, 2024; Revised July 31, 2024; Accepted August 25, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบริบทชุมชนตำบลปากน้ำประแส (2) ศึกษาศักยภาพและปัญหาในการจัดการที่พัก (3) ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง การวิจัยนี้เป็นเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นคนในชุมชน ผู้ประกอบการ ภาครัฐและเอกชน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบบันทึกรายงานการประชุม เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อยและนำมาวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) บริบทชุมชน พื้นที่ชุมชนติดกับทะเล คนมีอาชีพประมง มีประเพณี มีสินค้าและผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการท่องเที่ยวชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ (2) ศักยภาพและปัญหาในการจัดการโฮมสเตย์ ได้นำหลัก 7P มาประเมินศักยภาพ (1) ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการมีที่พักโฮมสเตย์ มีอาหาร มีการบริการให้กับนักท่องเที่ยว (2) ด้านราคากำหนดราคาขึ้นอยู่กับสิ่งอำนวยความสะดวกของที่พัก (3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายยังมีช่องทางน้อยกลุ่มเป้าหมายรับรู้ไม่ทั่วถึง (4) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีน้อยขึ้นอยู่กับเจ้าของโฮมสเตย์แต่ละหลัง (5) ด้านอภยาศัยไม้ตรีของเจ้าของบ้านมีอภยาศัยไม้ตรี การต้อนรับนักท่องเที่ยวดี (6) ด้านกระบวนการ มีการจัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ (7) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดกิจกรรมร่วมกันดูแลและอนุรักษ์ ปัญหาและอุปสรรค เจ้าของโฮมสเตย์บางหลังมีปัญหาด้านการเงิน กิจกรรมการท่องเที่ยว และการจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ (3) แนวทางการพัฒนามี 4 แนวทาง (1) พัฒนาด้านการจัดการโดยรวมในกลุ่ม

(2) พัฒนาด้านการให้มีความรู้คนในชุมชน (3) ให้ความรู้ด้านการเงิน (4) ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน

คำสำคัญ: การจัดการที่พัก, การพัฒนาโฮมสเตย์, ท่องเที่ยวชุมชน

Abstract

The objectives of this article are: 1) to study the context of Pak Nam Prasae sub-district community, 2) to study the potential and problems in accommodation management, and 3) to obtain guidelines for developing accommodation management homestay to support tourists in Pak Nam Prasae sub-district, Klaeng district, Rayong province. This research is qualitative that the key informants are people in the community, entrepreneurs, government and private sectors in the total of 30 people. The tools used are semi-structured interviews and meeting minutes. Data from focus group meetings were collected and analyzed for content.

The research results found that (1) For community context dimension, community area are next to the sea, people are fishermen, there are local traditions and community products and as well as community tourism and established homestay groups; (2) Potential and problems in homestay management used the 7P as follows : 1) In terms of products or services, there are homestay accommodations, food, and services for tourists, 2) In terms of price, the price is set based on the facilities of the accommodations, 3) In terms of distribution channels, there are still few channels, the target group is not fully aware, 4) In terms of marketing promotion, there are few, 5) In terms of friendliness, they are friendly and welcome tourists well, 6) In terms of process, homestay groups are established 7) In terms of natural resources and the environment, there are joint activities to take care and conserve. Considering problems and obstacles, it was found that some homestay owners have financial problems as problems in providing accommodation, tourism activities, homestay group management; (3) The guidelines for the development can be describes as 1) Developing overall management in the group, 2) Developing knowledge for people in the community, 3) Providing financial knowledge 4) Promoting conservation of resources in the community.

Keywords: Accommodation Management, Homestay Development,
Community-based Tourism

บทนำ

ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาประเทศไทยถึง 38.27 ล้านคน เป็นการสร้างรายได้แก่ประเทศมากกว่า 2 ล้านล้านบาท รายได้จากการท่องเที่ยวสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจกระจายไปใน 12 สาขาที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดการจ้างงาน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562) การท่องเที่ยวมีบทบาทและมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการผลิต จากรายงานการสำรวจการท่องเที่ยวในประเทศไทย ในปัจจุบันการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ในด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม กำลังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีหลักการบริหารมีการค้นหาจุดเด่นของพื้นที่ (พิมพ์ชนก มุลมิตร และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2565) การนำเสนอการท่องเที่ยวในรูปแบบวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม เป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่ได้ออกนโยบายการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาชุมชน และรัฐบาลได้ออกกฎหมายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เพื่อเป็นแรงผลักดันให้องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน และการเข้าพักแบบโฮมสเตย์ ทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อันเนื่องจากการมีส่วนร่วมในท้องถิ่นในการรักษาสภาพแวดล้อม ประเพณี วิถีชีวิต ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (กนกรัตน์ ดวงพิกุล และจารุพันธ์ เมธะพันธุ์, 2561)

ชุมชนปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยว จากการที่ชุมชนมีรูปแบบวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว รวมทั้งยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และการเข้าพักแบบโฮมสเตย์เป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว ได้สัมผัสวิถีชีวิตแบบชาวประมง แต่ยังขาดการบริหารจัดการโฮมสเตย์ในการรองรับนักท่องเที่ยว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสามารถรองรับการท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ชุมชนมีศักยภาพ นำมาซึ่งแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนภายในประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาศักยภาพและปัญหาในการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาการจัดการที่พับแบบสัมผัสวิถีชีวิตเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งมีองค์ประกอบโดยรวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตชุมชน การจัดการชุมชน และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน ซึ่งกระบวนการในการพัฒนาได้นำแนวคิดเพื่อประกอบการพัฒนาดังนี้

แนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่เดียวกันมีการติดต่อสื่อสารและมีความเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน (วารยาภา มิ่งศิริธรรม, 2564)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและสังคม กำหนดทิศทางโดยชุมชนเอง จัดการโดยชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของและสิทธิ ในการดูแล เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยที่คนในชุมชนได้เข้ามาวางแผนพัฒนา จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ที่สะท้อนถึงตัวตนของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ทำให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน เกิดความเข้มแข็ง และเกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (พัชรินทร์ จีประวัตติ, มธรา สวนศรี และพิมพ์ภา ทองรัมย์, 2566)

องค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2559) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้านด้วยกัน ได้แก่ (1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย การที่ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์มีวิถีชีวิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมถึงมีวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (2) ด้านองค์กรชุมชน ประกอบด้วย การที่ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย อีกทั้งคนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างเต็มที่ (3) ด้านการจัดการ ประกอบด้วย การที่ชุมชนมีกฎกติกาในการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่เป็นธรรมรวมถึงมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน (4) ด้านการเรียนรู้ โดยที่ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนสามารถสร้างการเรียนรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่างได้ รวมถึงการมีระบบจัดการ และกิจกรรมที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับ

ผู้มาเยือน และมีวิธีการสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของผู้มาเยือนและชาวบ้าน

โดยสรุปการท่องเที่ยวชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการร่วมกันภายในชุมชน เป็นการเอื้อประโยชน์ร่วมกัน ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตชุมชน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เอกลักษณ์ประจำพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์

โฮมสเตย์ (Homestay) หรือ ที่พักสัมผัสวิถีชีวิต หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ด้วยการจัดสรรพื้นที่บริเวณบ้านพักหรือที่พักของคนในชุมชน เพื่อให้เป็นที่พักบริการนักท่องเที่ยว สำหรับนอนพักชายคาเดียวกับเจ้าของบ้าน โดยคงความเป็นเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมประจำถิ่นไว้ ซึ่งสมาชิกในบ้านต้องยินดีและเต็มใจรับนักท่องเที่ยว พร้อมมีการถ่ายทอดประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยว รวมทั้งมีการพานักท่องเที่ยวไปเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันกับชุมชน

แนวทางการพัฒนาโฮมสเตย์ เป็นการจัดการบริหารจัดการที่พักสัมผัสวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน เพื่อเป็นทางเลือกในการท่องเที่ยวชุมชน และควรคำนึงถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบท วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ควรคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด ห้องพักพร้อมอาหาร และกิจกรรมการท่องเที่ยว (ธาริดา สุกุลรัตน์, 2563) ซึ่งการจัดการโฮมสเตย์จะประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการบริการ ด้านการจัดการ บ้านพัก ขั้นตอนการดูแลที่พัก การกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว การต้อนรับ การจองที่พัก การลงทะเบียน การบริการอาหาร (กนกรัตน์ ดวงพิบูล และจารุนันท์ เมธะพันธุ์, 2561)

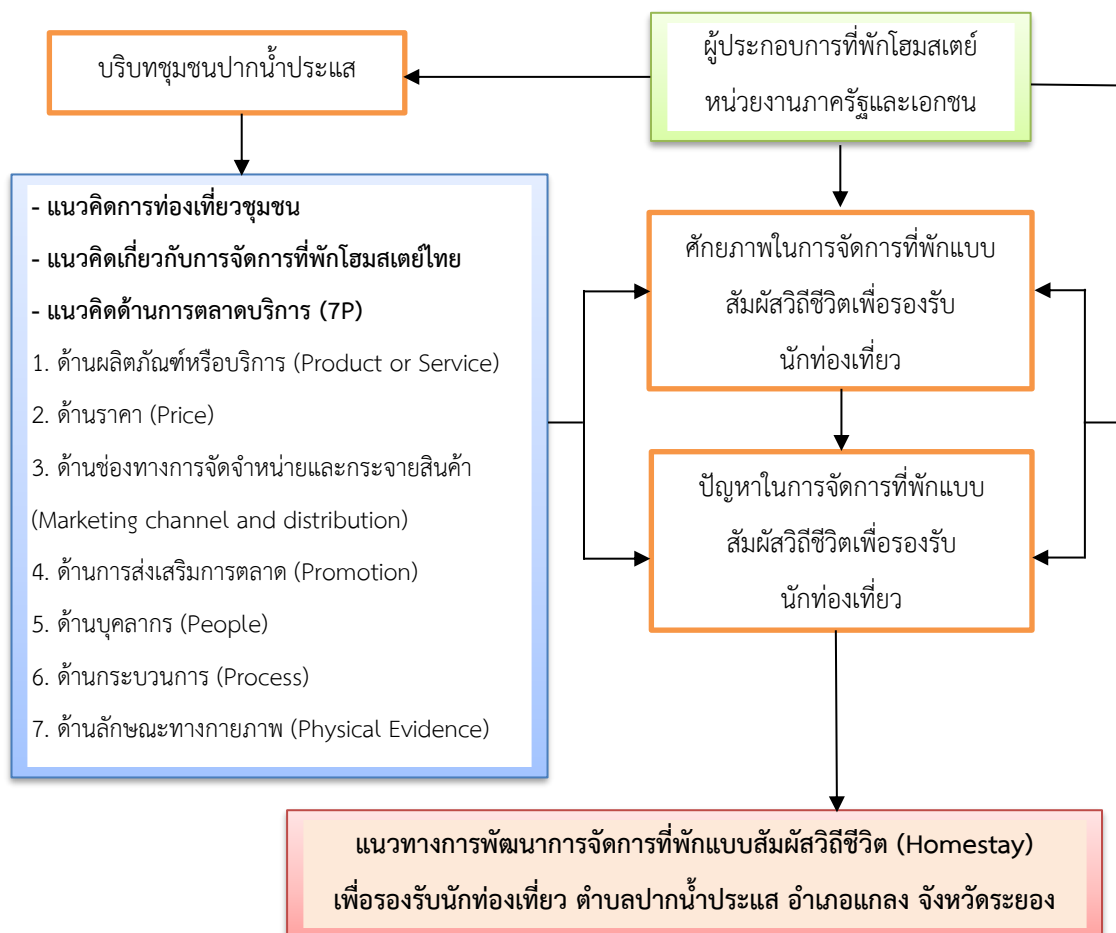
แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด (7P's)

ส่วนประสมการตลาด 7P's เป็นกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมสำหรับการนำมาใช้ในธุรกิจการให้บริการได้ ซึ่งธุรกิจดังกล่าวจำเป็นต้องมีส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างจากการตลาดโดยทั่วไป ที่มีสินค้าที่มองเห็น สัมผัสและจับต้องได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจบริการที่มีวิธีการต้อนรับขับสู้ (Hospitality) ด้วยใจหรือความรู้สึกเป็นสำคัญในการทำธุรกิจ ที่ต้องใช้แนวคิดส่วนประสมการตลาด 7P's (Marketing Mix 7P's) มากกว่าธุรกิจที่มีการจำหน่ายสินค้าที่มีตัวสินค้าให้เห็นและจับต้องได้ โดยส่วนประสมการตลาด 7P's หรือ 7 อย่าง ประกอบด้วย (1) ผลิตภัณฑ์ (Product) (2) ราคา (Price) (3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) (4) การส่งเสริม (Promotions) (5) บุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee) (6) กระบวนการ (Process) (7) ภาพลักษณ์และการนำเสนอ (Physical Evidence/Environment and Presentation) (ฤทธิเจตน์ รินแก้วกาญจน์, 2562)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำข้อกำหนดมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย และนำแนวคิดด้านการตลาดบริการ 7P มาประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิต (Homestay) เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาบริบทชุมชนปากน้ำประแส ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คนในพื้นที่ โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มประชาชนในพื้นที่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน จำนวน 30 คน ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) และการสัมภาษณ์ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นำข้อมูลมาวิเคราะห์

เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอในลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาศักยภาพและปัญหาในการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลหลักคือผู้ประกอบการโฮมสเตย์และผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จำนวน 30 คน เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure interview) เพื่อสัมภาษณ์เจาะลึกในประเด็นต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลหลักคือเครือข่ายชุมชน ผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน 30 คน ใช้เครื่องมือเป็นแบบบันทึกรายงานการประชุม (Meeting Minutes) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมกลุ่มย่อย ร่วมกันนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการที่พัก นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล คัดกรองข้อมูลและจัดแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และบรรยายแบบพรรณนา ตามประเด็นที่ค้นพบจากผู้ให้ข้อมูล (Key Informant)

ผลการวิจัย

1. บริบทชุมชนปากน้ำประแส ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ปากน้ำประแส สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ปากอ่าว พื้นที่ส่วนใหญ่ติดกับทะเล ทำประมงเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากคนในชุมชนมีเรือประมงทั้งขนาดเล็ก และขนาดกลาง นอกจากนี้ยังทำนา กุ้ง เลี้ยงปลาน้ำกร่อย ประเพณีที่สำคัญ เช่น เทศกาลทอดผ้าป่ากลางน้ำ หรือเทศกาลลอยกระทง ในช่วงวันเพ็ญของเดือนพฤศจิกายน และประเพณีการจัดงานทอดผ้าป่ากลางน้ำ สินค้าที่มีชื่อของชุมชนประแสที่ได้รับความนิยมมากที่สุดจากนักท่องเที่ยว คือ อาหารทะเลสด ๆ และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากอาหารทะเล มีร้านอาหารที่มีชื่อของชุมชน ภูมิศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ชุมชนปากน้ำประแสสามารถแบ่งพื้นที่ในการท่องเที่ยวได้เป็น 3 ส่วน คือ (1) บริเวณปากน้ำประแสฝั่งตะวันตก ซึ่งเป็นที่ตั้งของชุมชนแหลมสนมีโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวเข้าพัก (2) บริเวณปากน้ำประแสฝั่งตะวันออก ซึ่งเป็นที่ตั้งของตลาดประแส และชุมชนตลาดบ้านเก่าริมน้ำประแส มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ มีที่พักแบบโฮมสเตย์ และ (3) บริเวณชุมชนเสม็ด ซึ่งเป็นที่ตั้งของทุ่งโปรงทอง

2. ศักยภาพและปัญหาในการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะที่พักแบบโฮมสเตย์ (Homestay) ของชุมชนปากน้ำประแส ปัจจุบันสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ซึ่งมีศักยภาพในการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิต ดังนี้

1. กลุ่มโฮมสเตย์แบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือ กลุ่มที่ยังคงทำโฮมสเตย์ตามนิยามของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และตามมาตรฐานของกรมการท่องเที่ยว ซึ่งมีสมาชิกในกลุ่ม จำนวน 5 หลัง โดยมีศักยภาพในการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ ดังนี้

1.1 ศักยภาพในการจัดการด้านการเงิน (1) ด้านงบประมาณ พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์แบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่มีการลงทุนมากในเรื่องปรับปรุงบ้านหรือต่อเติมบ้านให้เป็นโฮมสเตย์ ซึ่งส่วนใหญ่มีการลงทุนแตกต่างกันตามความสามารถ และงบประมาณของแต่ละราย (2) รายได้ในแต่ละเดือนจากการทำโฮมสเตย์ พบว่า โฮมสเตย์ในกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่จะมีรายได้ในแต่ละเดือนประมาณ 50,000–100,000 บาท (3) รายจ่ายในแต่ละเดือน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นค่าจ้างทำความสะอาดหรือใช้แรงงานจากคนในครอบครัวเป็นหลัก

1.2 ศักยภาพในการจัดการด้านที่พัก ด้านการให้บริการ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยใช้หลัก 7P มาใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มได้ ดังนี้ (1) ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Product/service) พบว่า ลักษณะที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นการแบ่งพื้นที่บ้านให้นักท่องเที่ยวพักร่วมกับเจ้าของบ้าน บริการอาหาร พื้นที่พักผ่อนในบริเวณบ้าน กิจกรรมทางการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวในการเลือกใช้บริการ (2) ด้านราคา/ค่าใช้จ่าย (Price) พบว่า ค่าที่พักและค่าอาหารของกลุ่มโฮมสเตย์มีราคาถูก เพราะมีการกำหนดราคาโดยกลุ่มมาแล้ว ส่วนค่ากิจกรรมท่องเที่ยวก็นับอยู่กับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเลือก (3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ประกอบด้วยช่องทางในการติดต่อจองห้องพักหรือกิจกรรมต่าง ๆ ระบบการจอง การลงทะเบียน และการมัดจำล่วงหน้า พบว่า โฮมสเตย์มีระบบการจองการติดต่อผ่านทางโทรศัพท์ มีการมัดจำล่วงหน้า ไม่มีระบบการลงทะเบียนผู้เข้าพัก (4) ด้านการส่งเสริมการตลาดของกลุ่มโฮมสเตย์ (Promotion) พบว่า มีการส่งเสริมการตลาดโดยอาศัยหน่วยงานของรัฐ ทางกลุ่มโฮมสเตย์ยังขาดช่องทางการตลาดเพื่อสร้างการรับรู้แก่นักท่องเที่ยว (5) ด้านอภยาศัยไมตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในชุมชน (People) พบว่า เจ้าของโฮมสเตย์ในกลุ่มส่วนใหญ่มีการต้อนรับนักท่องเที่ยว ด้วยการพูดคุยเกี่ยวกับวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของคนชุมชน (6) ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย ด้านความปลอดภัย มีการจัดเวรยามเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าพัก ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว กลุ่มโฮมสเตย์ส่วนใหญ่มีบริการนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม มีเทศกาลต่าง ๆ มีภาษาพื้นถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ด้านการบริหาร กลุ่มโฮมสเตย์ มีการบริหารแบบความสัมพันธ์กันแบบครอบครัว (7) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Physical Evidence) พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์มีการให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ด้วยการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในการจัดกิจกรรมเก็บขยะในทะเล และกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. กลุ่มโฮมสเตย์ที่เกินมาตรฐานของกรมการท่องเที่ยว คือ กลุ่มโฮมสเตย์ที่มีการพัฒนาระดับมาตรฐานโฮมสเตย์ให้ดีขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการที่พักที่เป็นมาตรฐานมากขึ้น ซึ่งลักษณะคล้ายกับเกสต์เฮาส์ (Guesthouse) มีอยู่ 10 หลัง โดยมีศักยภาพในการจัดการที่พัก ดังนี้

2.1 ศักยภาพในการจัดการด้านการเงิน ซึ่งแบ่งตามงบประมาณในการลงทุนด้านสถานที่ ดังนี้ (1) ด้านงบประมาณ พบว่า ใช้เงินลงทุนสูงเพื่อสร้างโฮมสเตย์ ขึ้นอยู่กับงบประมาณแตกต่างกันไปตามขนาดของห้องพัก (2) รายได้ต่อเดือนจากการทำโฮมสเตย์ พบว่า ส่วนใหญ่จะมีรายได้ประมาณเดือนละ 100,000-300,000 บาท (3) ค่าใช้จ่ายต่อเดือนจากการทำโฮมสเตย์ พบว่า ส่วนใหญ่จะมีค่าใช้จ่ายในเรื่องค่าจ้างพนักงาน เพื่อทำความสะอาดห้องพักและทำอาหาร

2.2 ศักยภาพในการจัดการด้านที่พัก ด้านบริการ และกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยใช้หลัก 7P มาใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม ดังนี้ (1) ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Product/Service) พบว่า ลักษณะของบ้านพักที่นำมาทำโฮมสเตย์ของส่วนใหญ่มีการแบ่งห้องพักไว้เป็นสัดส่วน มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน มีบริการอาหาร การจูงนำเที่ยว (2) ด้านราคา/ค่าใช้จ่าย (Price) พบว่า ค่าที่พักและค่าอาหารของโฮมสเตย์ในกลุ่มดังกล่าวไม่มีเกณฑ์ในการกำหนดราคา แต่ละโฮมสเตย์จะคิดราคาโดยการอ้างอิงจากราคาที่พักโฮมสเตย์ในพื้นที่ใกล้เคียง และบวกเพิ่มหรือลดราคาลงตามขนาดของห้องพัก และจำนวนของผู้เข้ามาพักในแต่ละคณะ (3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) พบว่า ช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดีย อาทิ Facebook, Line และเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมทั้งใช้โทรศัพท์และบริษัทตัวแทน สำหรับการติดต่อและจองที่พัก มีระบบการจอง การลงทะเบียน และการมัดจำล่วงหน้า (4) ด้านการส่งเสริมการตลาดของกลุ่มโฮมสเตย์ (Promotion) พบว่า รูปแบบในการจัดการโฮมสเตย์ของการจัดการแบบธุรกิจส่วนตัว สามารถจัดส่วนลดที่พักให้กับนักท่องเที่ยวในกรณีมาเป็นกลุ่ม หรือจัดส่งเสริมการตลาดในรูปแบบอื่น ๆ ตามความต้องการ (5) ด้านอภยาศัยไมตรีของเจ้าของบ้านและสมาชิกในชุมชน (People) ซึ่งประกอบด้วย การต้อนรับและการสร้างความคุ้นเคยกับนักท่องเที่ยว พบว่า โฮมสเตย์ในกลุ่มส่วนใหญ่จะมีอภยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยวที่มาพัก การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในวิถีชีวิตชุมชน พบว่า โฮมสเตย์ในกลุ่มส่วนใหญ่จะมีการพูดคุยเกี่ยวกับวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของคนในชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้ทราบก่อนไปท่องเที่ยว (6) ด้านกระบวนการ (Process) ในการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ การทำกิจกรรมท่องเที่ยวประกอบด้วย ด้านความปลอดภัย พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์มีการขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้นำในชุมชน ในการจัดเวรยามดูแลความปลอดภัย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์มีข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยว รายการท่องเที่ยว และกิจกรรมในการท่องเที่ยวหลากหลายแบบ ด้านวัฒนธรรม พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์มีการรักษาประเพณีท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือวิถีชุมชนให้คงอยู่ ด้วยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวิถีชุมชน ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ พบว่า มีการรวมกลุ่มกันของคน

ในชุมชน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทำโฮมสเตย์ในแบบของชุมชน และมีคณะกรรมการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ ที่มาจากการเลือกตั้งของสมาชิก (7) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Physical Evidence) หรือแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนหรือบริเวณใกล้เคียง พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์มีกฎกติกาในการใช้ทรัพยากร มีกิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูธรรมชาติ มีการให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ด้วยการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในการจัดกิจกรรมเก็บขยะในทะเล และกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการโฮมสเตย์ในชุมชนปากน้ำประแส จากการศึกษาพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคดังนี้ (1) ปัญหาการจัดการด้านการเงิน การจัดการเรื่องงบประมาณในการลงทุนสร้างหรือปรับปรุงโฮมสเตย์ (2) ปัญหาในการจัดการที่พัก การลงทะเบียนรับนักท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มโฮมสเตย์บางกลุ่มไม่มีขั้นตอนหรือระบบในการลงทะเบียนรับนักท่องเที่ยวก่อนการเข้าพัก จึงทำให้การตรวจสอบนักท่องเที่ยวที่จะเข้าพักในแต่ละวันทำได้ยาก ใช้วิธีการสอบถามโดยใช้การโทรศัพท์หรือติดต่อผ่านทาง Line เจ้าของโฮมสเตย์ต้องใช้เวลาในการติดตามและตรวจสอบนาน (3) ปัญหาการจัดกิจกรรมในการท่องเที่ยว พบว่า เจ้าของโฮมสเตย์บางคนไม่ได้มีการจัดรายการหรือกิจกรรมนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเพียงผู้ประสานงานให้แก่บริษัท หรือกลุ่มนำเที่ยวอื่น ๆ จึงทำให้บางครั้งนักท่องเที่ยวต้องวางแผนหรือทำกิจกรรมในการท่องเที่ยวกันเอง (4) ปัญหาในการบริหารจัดการของกลุ่มโฮมสเตย์ โดยเฉพาะปัญหาในการร่วมมือกันของสมาชิกในกลุ่มโฮมสเตย์ พบว่า โฮมสเตย์ มีรูปแบบการในการจัดการบริหารธุรกิจแบบส่วนตัว ถึงแม้ว่าจะมีการรวมกลุ่ม แต่ไม่ได้มีกิจกรรม หรือให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการตลาดในเรื่องของการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่า สามารถนำมาวิเคราะห์กำหนดแนวทางในการพัฒนาการจัดการโฮมสเตย์ในชุมชนปากน้ำประแสได้ 4 แนวทาง ดังนี้

1. แนวทางด้านการจัดการ (Management) โดยมีรายละเอียดในการพัฒนา ดังนี้

(1) ด้านการตลาดของโฮมสเตย์ ควรพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านการตลาด ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโฮมสเตย์ในชุมชน ควรนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ประโยชน์ในการดำเนินการไม่ว่าจะเป็น Facebook Instagram YouTube และ Twitter เพื่อให้สามารถนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ของชุมชนถึงนักท่องเที่ยว และร่วมสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทุกรูปแบบ ทั้งข้อความ รูปภาพ วิดีทัศน์ และเรื่องราวต่าง ๆ (2) ด้านการจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ ควรดำเนินการดังนี้ การจัดโครงสร้างในการบริหารจัดการของกลุ่ม การกำหนดหลักเกณฑ์ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม การกำหนดแนวทางในการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับชุมชน การบริหารจัดการกลุ่ม ทั้งในด้านการประชุมคณะกรรมการกลุ่ม รวมถึงการประชุมร่วมกับสมาชิก การแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ภายในกลุ่ม (3) ด้านการบริการ โดยเฉพาะการบริการด้านการต้อนรับนักท่องเที่ยว กำหนดผู้รับผิดชอบในการติดต่อประสานงานทั้งกับกลุ่มนักท่องเที่ยว ทั้งที่เดินทางมาศึกษาดูงาน หรือเดินทางมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน (4) การประชาสัมพันธ์ เช่น จุดเช็คอิน จุดถ่ายรูป แผนที่ชุมชนและกิจกรรมการท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมายในการท่องเที่ยว (5) กิจกรรมการท่องเที่ยว การออกแบบกิจกรรม การท่องเที่ยวโดยร่วมมือกับชุมชน ประกอบด้วย รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเป็นหมู่คณะ และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยตนเอง

2. แนวทางการพัฒนาคน (Man) พบว่า ควรพัฒนาทักษะ ความเชี่ยวชาญของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโฮมสเตย์ในด้านต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการบริหารจัดการ มีการพัฒนาด้านทัศนคติในการให้บริการ และด้านการให้บริการที่ดีก่อนทำธุรกิจ พัฒนาด้านการตลาด การสื่อสารทางการตลาด การพัฒนาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และการมีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ รูปแบบในการพัฒนาควรให้ความสำคัญกับเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ที่ดีของชุมชนเป็นสำคัญ

3. แนวทางการจัดการด้านการเงิน (Money) พบว่า ในการทำธุรกิจโฮมสเตย์ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ คือ รายได้ที่เกิดขึ้นจากการที่มีนักท่องเที่ยวมาพัก เนื่องจากผู้ประกอบการธุรกิจโฮมสเตย์ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ ไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำโฮมสเตย์ ไม่เข้าใจในรูปแบบการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ชุมชน ซึ่งไม่ต้องใช้เงินทุนสร้างที่พักขึ้นใหม่

4. แนวทางการจัดการทรัพยากรหรือวัสดุ (Material) ควรมีแนวทางในการพัฒนาในแต่ละด้านดังนี้ (1) ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า การพัฒนาควรให้ความสำคัญกับการสืบสานอนุรักษ์ด้านสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิต และความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่น (2) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวควรนำมาใช้ในการร่วมสร้างประสบการณ์กับนักท่องเที่ยว (3) ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากเมื่อมีการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว และจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ย่อมไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมได้

อภิปรายผล

1. การศึกษาบริบทชุมชนปากน้ำประแส พื้นที่ส่วนใหญ่ในชุมชนติดกับทะเล คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำประมง ซึ่งสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้การทำประมง มีสินค้า ผลิตภัณฑ์ มีภูมิศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวชุมชน โดยมีองค์ประกอบในการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2559) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (2) ด้านองค์กรชุมชน (3) ด้านการจัดการ (4) ด้านการเรียนรู้

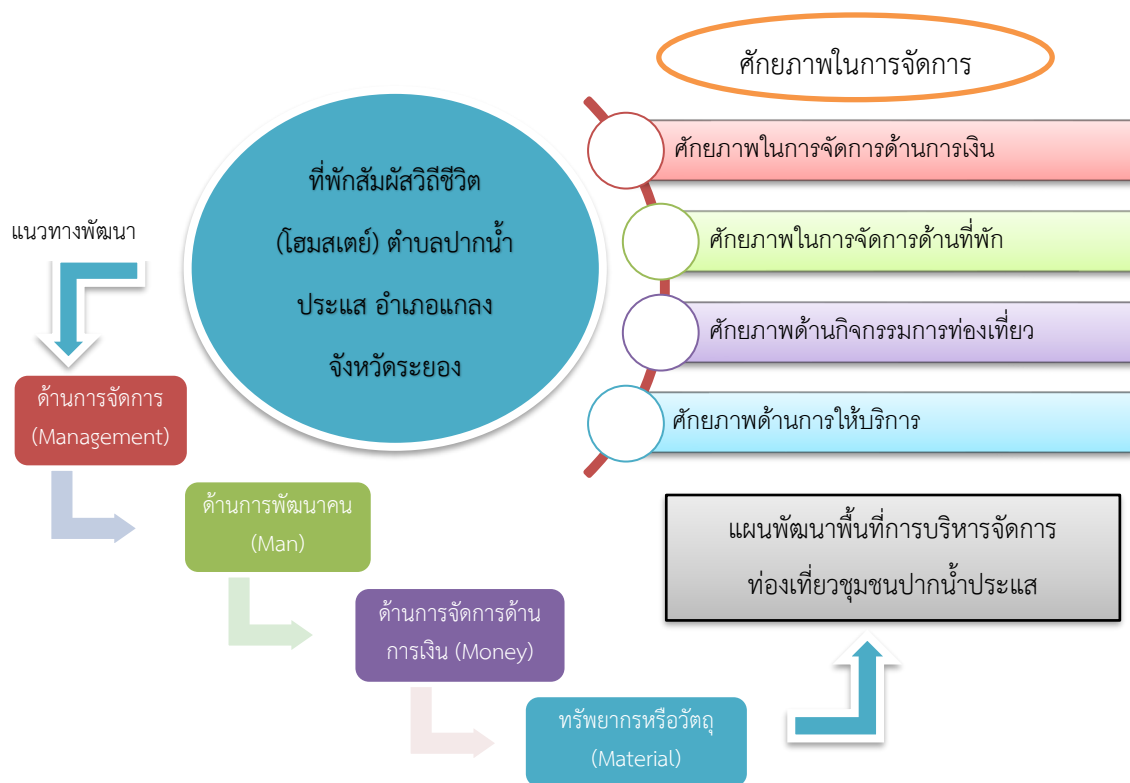
2. การศึกษาศักยภาพและปัญหา ในการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส ประกอบด้วย ศักยภาพในการจัดการด้านการเงิน และศักยภาพในการจัดการด้านที่พัก ด้านการให้บริการ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการที่พักกลุ่มโฮมสเตย์ผ่านการร่วมมือกับคนในชุมชน เพื่อเป็นการกระจายรายได้ และเกิดการสร้างงานให้แก่คนในชุมชนสอดคล้องกับ ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps และปัจจัยด้านการให้บริการต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ เช่น การให้บริการนักท่องเที่ยวในการจัดกิจกรรม ณรงค์ พลธิราช และปริญญา นาคปทุม (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่ชายทะเลภาคตะวันออก พบว่า ควรจัดเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่มเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในการบริหารจัดการชุมชนอาจมีปัญหและอุปสรรคในการบริหารจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ ประกอบด้วย ปัญหาการจัดการด้านการเงิน ปัญหาในการจัดการที่พัก ปัญหาการจัดกิจกรรมในการท่องเที่ยว ปัญหาในการบริหารจัดการของกลุ่มโฮมสเตย์ สอดคล้องกับกนกรัตน์ ดวงพิกุล และจารุนันท์ เมธะพันธุ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง โฮมสเตย์กับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดน่าน พบว่า จุดอ่อน ได้แก่ (1) การสื่อสารกับชาวต่างชาติ (2) ขาดมัคคุเทศก์ท้องถิ่น (3) ขาดงบประมาณดำเนินงาน (4) บ้านพักไม่เพียงพอ

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 4 แนวทาง (1) แนวทางด้านการจัดการ (Management) โดยมีรายละเอียดในการพัฒนา ด้านการตลาดของโฮมสเตย์ ด้านการจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริการ สอดคล้องกับ ธาริดา สกุลรัตน์ (2563) ได้ศึกษาแนวทางการบริการ ที่พักสัมผัสวัฒนธรรม พบว่าแนวทางการพัฒนาการบริการโฮมสเตย์ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ ด้านการตอบสนอง ผู้ใช้บริการทันที ด้านการให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า และด้านความเข้าใจผู้ใช้บริการ (2) แนวทางด้านการพัฒนาคน (Man) (3) การจัดการด้านการเงิน (Money) และ (4) แนวทางการจัดการทรัพยากรหรือวัสดุ (Material) แนวทางในการพัฒนาในด้านสังคม วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งการบริหารจัดการโฮมสเตย์ที่ดีเป็นปัจจัยนำสู่ความสำเร็จในการพัฒนาที่พัก สอดคล้องกับ พิทักษ์ศิริวงศ์, นรินทร์ สังข์รักษา และลัคนา ชูใจ (2560) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาที่พักแบบโฮมสเตย์ในแหล่งท่องเที่ยวเมืองโบราณอุทอง พบว่าปัจจัยสู่ความสำเร็จเกิดจากผู้นำและความร่วมมือของสมาชิก เกิดการพัฒนาการจัดการโฮมสเตย์ สามารถเป็นต้นแบบที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนได้

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย

จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงแนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นศักยภาพในการจัดการที่พักในกลุ่มโฮมสเตย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ กลุ่มโฮมสเตย์แบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และกลุ่มโฮมสเตย์ที่เกินมาตรฐานของกรมการท่องเที่ยว ซึ่งโฮมสเตย์มีศักยภาพในการจัดการด้านการเงิน ศักยภาพในการจัดการด้านที่พัก ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และด้านการให้บริการ ชุมชนสามารถเพิ่มศักยภาพ และนำแนวทางการพัฒนา ด้านการจัดการ ด้านพัฒนาคน ด้านการจัดการด้านการเงิน ด้านทรัพยากรหรือวัสดุ นำไปพัฒนาขีดความสามารถของคนในชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และยังสามารถนำแนวทางไปเขียนแผนพัฒนาพื้นที่การบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ ได้นำเสนอศักยภาพและปัญหาในการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิต ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นคนในพื้นที่ กลุ่มภาครัฐและเอกชน ใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่ม ได้นำหลัก 7P มาประเมินศักยภาพ ซึ่งประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ ด้านราคา/ค่าใช้จ่าย ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านอสังหาริมทรัพย์ของเจ้าของบ้านและสมาชิกในชุมชน ด้านกระบวนการ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งชุมชนมีศักยภาพในการจัดการที่พัก โดยมีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้ ปัญหาการจัดการด้านการเงิน ปัญหาในการจัดการที่พัก ปัญหาการจัดการกิจกรรมในการท่องเที่ยว ปัญหาในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยมีแนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิต 4 แนวทาง ประกอบด้วย (1) แนวทางด้านการจัดการ ควรพัฒนาด้านการตลาด ด้านการจัดการ ด้านการบริการ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (2) แนวทางด้านการพัฒนาคน (Man) (3) แนวทางการจัดการด้านการเงิน และ (4) แนวทางการจัดการทรัพยากรหรือวัตถุ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการศึกษา พบว่า ศักยภาพชุมชนมีความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่สนใจวิถีชีวิต ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ททท. อบจ. พช. อบต. ควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน การจัดการโฮมสเตย์ และสร้างการรับรู้ให้กับบุคคลทั่วไป

1.2 ผลการศึกษาเรื่องปัญหาในด้านการจัดการที่พัก พบว่า ผู้ประกอบการบางคนขาดการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาโฮมสเตย์ ดังนั้น ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในลักษณะที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้ เพื่อคงการท่องเที่ยวชุมชนผ่านวิถีดั้งเดิมของพื้นที่

1.3 ผลการศึกษาการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิตเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนสามารถนำแนวทางไปประยุกต์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อสร้างความพร้อมให้กับชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ได้แนวทางในการพัฒนาการจัดการที่พักแบบสัมผัสวิถีชีวิต เพื่อการยกระดับชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรมีการศึกษาและพัฒนาองค์ประกอบด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพิ่มเติม เช่น ความรู้เรื่องการส่งเสริมการตลาด การพัฒนามาตรฐานที่พัก ผลิตภัณฑ์ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี นวัตกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อให้มีการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ ดวงพิกุล และจารุณันท์ เมธะพันธุ์. (2561). โสมสത്യกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดน่าน. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 9(1), 217-214.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). *แถลงข่าวสถานการณ์การท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยปี พ.ศ. 2561 (28 ม.ค. 2562)*. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2562. จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=499&filename=index.
- ณรงค์ พลธิราช และปริญญา นาคปฐม. (2560). *การศึกษาโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย*. ใน รายงานวิจัย. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธาริดา สกฤตต์. (2563). แนวทางพัฒนาการบริการที่พิกัดสัมพันธ์วัฒนธรรม (โสมสത്യ) เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(6), 405-406.
- พัชรินทร์ จิงประวัตติ, มธุรา สอนศรี และพิมพ์ิกา ทองรัมย์. (2566). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 18(3), 153.
- พิทักษ์ ศิริวงศ์, นรินทร์ สังข์รักษา, และลัดดา ชูใจ. (2560). *การพัฒนาที่พักแบบโสมสത്യในแหล่งท่องเที่ยวเมืองโบราณอู่ทอง*. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10(2), 2282.
- พิมพ์ชนก มูลมิตร และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2565). การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนโดยรถไฟเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวแบบอิสระในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. *วารสารศิลปะการจัดการ*, 6(4), 1672.
- วารยาภา มิ่งศิริธรรม. (2564). รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 11(1), 41-42.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2559). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. สืบค้น 1 กันยายน 2564. จาก <http://www.cbt-i.or.th>.
- ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps และปัจจัยด้านการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการคลินิกการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว กรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์*, 2(1), 92-106.